

Шишкина А.В.

Национальная металлургическая академия Украины

НЕОБХОДИМОСТЬ И ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ АНАЛИЗА ЧУВСТВИТЕЛЬНОСТИ В ЭКОНОМИЧЕСКОМ ОБОСНОВАНИИ ЭФФЕКТИВНОСТИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ

Аннотация

В данной работе рассмотрены вопросы оценки эффективности инвестиционного проекта и обоснована необходимость анализа чувствительности проекта к некоторым риск-факторам. Приведена структура, математическая основа и последовательность анализа. Также определены его недостатки и преимущества.

Ключевые слова: экономическая эффективность, инвестиционный проект, риск-факторы, анализ, чувствительность, результирующие показатели.

Shyshkina A.V.

National Metallurgical Academy of Ukraine

NEED AND USE SENSIBILITY ASSAY ECONOMIC SUBSTANTIATION OF EFFICIENCY OF INVESTMENT PROJECTS

Summary

In this work the questions of estimation of efficiency of investment project are considered and the necessity of assay of sensibility project is grounded to some risk-factors. A structure, the mathematical basis of the sequence assay. Also identified its advantages and disadvantages.

Keywords: ekonomicheskaya efficiency, investment project, risk-factors, assay, sensibility, the resulting figures.

УДК 657.3

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАПОВНЕННЯ ЗВІТУ ПРО РУХ ГРОШОВИХ КОШТІВ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ

Шубіна С.В., Босих А.Ю.

Харківський інститут банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України

В статті досліджено теоретико-методичні підходи щодо сутності Звіту про рух грошових коштів. Визначено недоліки складання форми звітності на базі використання нормативних документів та концепцій вчених-економістів щодо даного питання. Запропоновано шляхи покращення процесу формування Звіту про рух грошових коштів.

Ключові слова: грошові кошти, Звіт про рух грошових коштів, прямий метод, непрямий методи, додаткові статті.

Постановка проблеми. Для ефективного розвитку будь-якого підприємства, не залежно від форми власності, потрібні грошові кошти, адже вони є запорукою безперервного функціонування діяльності підприємства; за допомогою них можна визначити, в якому стані знаходиться суб'єкт господарювання, чи потрібно залучити інвесторів чи отримати кредит від банківської установи. Тому важливо мати точну інформацію та проводити безперервний контроль щодо забезпечення підприємства грошовими коштами для прийняття відповідних управлінських рішень. З цією метою був здійснений перехід до Міжнародних стандартів фінансової звітності щодо заповнення Звіту про рух грошових коштів. При цьому було не враховано ряд особливостей вітчизняного досвіду його складання. Недостатня розробка як теоретичних, так і методичних засад формування нового Звіту про рух грошових коштів викликає необхідність удосконалення цього процесу та сформування мету написання статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, що стосується заповнення Звіту про рух грошових коштів, є досить суперечливим. Проблеми теорії та практики його формування були розгля-

нуті в роботах вітчизняних вчених, таких як: Атамас П.І., Атамас О.П. [4], Корягін М.В., Височан О.С. [5], Курило Г. М. [6], Теслюк В.М., Дегтяренко А.В. [7], та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Досі відсутня універсальна форма Звіту про рух грошових коштів, яка б детально показувала інформацію про діяльність підприємства. Тому дане питання потребує поглиблення як з теоретичної, так і з практичної точок зору.

Мета статті. Узагальнення та подальший розвиток теоретико-методичних підходів щодо заповнення Звіту про рух грошових коштів.

Виклад основного матеріалу. Задля наближення вітчизняної системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності до міжнародних стандартів фінансової звітності була змінена форма Звіту про рух грошових коштів та виданий новий нормативно-правовий документ – Національні положення стандарти бухгалтерського обліку, але на жаль залишилось ряд невирішених питань щодо заповнення згаданого вище звіту.

Звіт про рух грошових коштів – це звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів

протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [3].

Відповідно даний звіт складається з 3-х частин, при заповненні якого в кінцевому результаті повинні отримати залишок коштів на кінець року. Таким чином, звіт не повинен створювати незручності для його користувачів в подальшому. Охарактеризуємо кожну частину (розділ) звіту.

Першим розділом є рух коштів у результаті операційної діяльності, в якому показано основну діяльність підприємства за звітний період. Відповідно до двох форм заповнення за прямим і непрямим методами, це рядки 3000 – 3195 та 3500 – 3195, в останньому з яких визначається чистий рух коштів, з якого можна зрозуміти, як працює підприємство на даний момент. Операційна діяльність в основному в платоспроможних підприємствах займає найбільший відсоток.

Другим розділом є рух коштів в результаті інвестиційної діяльності, в якому відображається діяльність, направлена на придбання та продаж довгострокових активів та короткострокових фінансових інвестицій, що не є грошовими еквівалентами. Рядки для даного розділу: 3200 – 3295; кінцевий рядок відображає чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності.

Третім розділом є рух коштів від фінансової діяльності, який показує, як змінюється розмір власного та запозиченого капіталу. В звіті це показується такими рядками, як 3300 – 339. Наприкінці отримуємо чистий рух коштів від фінансової діяльності.

Крім зазначеного вище, в звіті відображається чистий рух грошових коштів за звітний період та як саме впливає зміна курсу валют на залишок коштів, який відповідно коригується до залишку коштів на початок періоду, в результаті чого отримуємо залишок коштів на кінець даного періоду.

При складанні звіту будь-який суб'єкт господарювання користується, звичайно, планом рахунків, але навіть на цьому етапі можливо зіткнутися з недосконалістю аналітичного процесу. В Плані рахунків бухгалтерського обліку щодо грошових коштів передбачено Клас № 3 «Кошти, розрахунки та інші активи», що є не зовсім вірним для сприйняттям, оскільки поєднуються в одному класі грошові кошти та документи, короткострокові векселі одержані і фінансові інвестиції, дебіторська заборгованість, резерв сумнівних боргів і витрат майбутніх періодів [1].

Для більш точного розуміння потрібно розділяти такі елементи як розрахунки та грошові кошти. Тут можливим є використання досвіду Республіки Білорусь, яка окремо розподілила ці елементи, а саме «Грошові кошти і короткострокові фінансові вкладення» та «Розрахунки».

Вважаємо однією з найбільших проблем заповнення Звіту про рух грошових коштів є те, що дану форму можна складати за допомогою двох методів – прямого та непрямого. Під прямим методом розуміється заповнення форми за допомогою дебетових та кредитових рахунків «30 Каса» та «31 Рахунки в банках» відповідно у кореспонденції з рахункам бухгалтерського обліку операцій, активів та зобов'язань. Це викликає труднощі, оскільки багато підприємств не використовують детальну аналітику рахунків, що й затрудняє складання звіту та вимагає чимало часу.

Під непрямим методом розуміється заповнення даного звіту поєднанням двох форм – Балансу (Звіт про фінансовий стан) та Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід).

Лише для декількох рядків Звіту про рух грошових коштів потрібно використовувати аналітичні дані. Але звіт за рахунок своїх рядків є не дуже зрозумілим для некомпетентних користувачів даної інформації [2].

Звичайно, Міжнародні стандарти фінансової звітності також передбачають дві форми заповнення. Але чому неможна перейти до єдиної уніфікованої форми, яка б була зручною у користуванні та задовольняла потреби користувачів інформації?

Думки вітчизняних економістів з даного питання розділилися на прихильників прямого методу та прихильників непрямого методу.

Так, Атамас П.Й., Атамас О.П. зазначають, що непрямий метод значно простіший для практичного використання і надає ряд переваг при аналізі фінансових показників діяльності підприємства, тому в зарубіжній практиці використовується досить часто [4, с. 10].

Курило Г. М. передбачає, що непрямий метод більш розповсюджений у світовій практиці як метод складання Звіту про рух грошових коштів та грошових еквівалентів. Він включає елементи аналізу, так як базується на співставленні змін різних статей балансу за звітний період, які характеризують майнове та фінансове становище підприємства, містить також аналіз руху основних засобів, їх амортизацію і інші показники, котрі неможливо отримати виключно з балансових даних. При підготовці консолідованої фінансової звітності прямий метод є низькоєфективним, тому що потребує більших витрат на отримання необхідної інформації по кожному з консолідованих підприємств [6, с. 98].

А Теслюк В.М., Дегтяренко А.В. зазначають, що прямий метод складання звіту про рух грошових коштів є більш наочним, дає змогу чітко виділити відповідні напрями надходження й витрачання грошей, простежити рух грошових коштів та їх еквівалентів на підприємстві. Крім того, змінена форма є доступнішою для сприйняття та заповнення [7, с. 129].

Корягін М.В., Височан О.С. визначають, що пріоритетним і рекомендованим є прямий метод, оскільки за допомогою нього одержується інформація, яка може бути корисною для оцінки майбутнього руху грошових коштів [5, с. 108].

Для вибору ефективнішого методу заповнення Звіту про рух грошових коштів та кращого розуміння користувачам наданої інформації необхідно порівняти два методи, згрупувавши їх в таблицю 1.

Таблиця 1
Порівняння характеристика прямого та непрямого методів заповнення Звіту про рух грошових коштів

№	Порівняльні показники	Прямий метод	Непрямий метод
1	Розподіл звіту на три складові за видами діяльності (операційною, інвестиційною та фінансовою діяльністю)	+	+
2	Використання аналітичних рахунків	+	+
3	Використання інших форм звітності	-	+
4	Відображення в формі видатку та надходження	-	+
5	Скорочена форма	+	-
6	Змістовніша форма	-	+

Таким чином, можна сказати, що непрямий метод в заповненні Звіту про рух грошових коштів є більш ефективним. Його форма є більш нагляднішою, оскільки включає в себе стовбці «надходження» та «видаток», що значно полегшує аналіз грошових коштів підприємства та вимагає меншого часу, тому що дані беруться також з двох форм звітності. Згідно двох методів, такі види діяльності як інвестиційна та фінансова мають однакові статті, різниця є лише в операційній діяльності. В непрямому методі статті несуть за собою більш високе смислове навантаження.

Варто зазначити, що незважаючи на те, за допомогою якого методу буде заповнюватися дана форма звітності, на виході повинно бути отримано однаковий результат. Але, навіть в цих двох методах є свої недоліки, які перешкоджають вірному сприйняттю інформації. Мова йде про додаткові статті. Так, звичайно, вони є в усіх формах звітності, але значно ускладнюють життя не тільки користувачам, але й самим суб'єктам господарювання. Перелік додаткових статей представлений в таблиці 2.

Таким чином, можна побачити, наскільки є недосконалою нова форма Звіту про рух грошових коштів, оскільки за прямим методом додаткових статей – 26, а за непрямим – 28 (при загальній кількості рядків – 34), а це свідчить, що додатково від стандартної форми може бути відображено: за

прямим методом – 76,47% та за непрямим методом – 82,35%. Так, наприклад, для порівняння в Балансі додаткових статей – 44 (при стандартній формі – 56, а це 78,57 %), в Звіті про фінансові результати – 15 (при стандартній формі – 42, а це 35,71 %).

Форми № 3 (прямий метод) та № 3-н (непрямий метод) мають стандартний склад статей і при необхідності потрібно вносити корективи в електронні версії для того, щоб побачити додаткові статті, що вкрай незручно.

Зазначена вище обставина є незручною не тільки для суб'єктів господарювання, але й для осіб, які займаються дослідженням та аналізом даної звітності. Також є інша сторона цього недоліку, оскільки існує велика різноманітність додаткових рядків і проблематично точно визначити, куди саме потрібно віднести той чи інший елемент, оскільки можливо віднесення одних і тих же операцій в різні розділі звіту або додаткових рядків.

З метою вирішення проблеми великої кількості додаткових рядків доцільно перейняти досвід Російської Федерації, а саме зробити окремий стандартний звіт, в якому були б дані про ці додаткові рядки, що значно полегшило б сприйняття інформації.

Крім того, важливим буде й те, що при переході на нову форму звіту підприємства стикнуться з проблемою комп'ютерного забезпечення, оскільки

Таблиця 2

Перелік додаткових статей до Звіту про рух грошових коштів

№	Вид діяльності	Прямий метод	Непрямий метод
1	Операційна	<p>Надходження:</p> <ul style="list-style-type: none"> – від отримання субсидій, дотацій; – авансів від покупців і замовників; – повернення авансів; відсотків за залишками коштів на поточних рахунках; – боржників неустойки (штрафів, пені); – операційної оренди; – отримання роялті, авторських винагород; – страхових премій; – фінансових установ від повернення позик. <p>Зобов'язання з:</p> <ul style="list-style-type: none"> – податку на прибуток; – податку на додану вартість; – інших податків та зборів. <p>Витрачання на оплату:</p> <ul style="list-style-type: none"> – авансів; – повернення авансів; – цільових внесків; – зобов'язань за страховими контрактами; – фінансових установ на надання позик. 	<p>Прибуток (збиток) від участі в капіталі. Зміна вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю, та дохід (витрати) від первісного визнання. Збиток (прибуток) від реалізації:</p> <ul style="list-style-type: none"> – необоротних активів, утримуваних для продажу та груп вибуття; – фінансових інвестицій. Зменшення (відновлення) корисності необоротних активів. Фінансові витрати. <p>Збільшення (зменшення):</p> <ul style="list-style-type: none"> – запасів; – поточних біологічних активів; – дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги; – іншої поточної дебіторської заборгованості; – витрат майбутніх періодів; – інших оборотних активів; – доходів майбутніх періодів; – інших поточних зобов'язань. <p>Збільшення (зменшення) поточної кредиторської заборгованості за:</p> <ul style="list-style-type: none"> – товари, роботи, послуги; – розрахунками з бюджетом; – розрахунками зі страхування; – розрахунками з оплати праці. <p>Сплачені відсотки.</p>
2	Інвестиційна	<p>Надходження від:</p> <ul style="list-style-type: none"> – погашення позик; – вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці. <p>Витрачання на:</p> <ul style="list-style-type: none"> – надання позик; – придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці. 	
3	Фінансова	<p>Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві. Витрачання на:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сплату відсотків; – сплату заборгованості з фінансової оренди; – придбання частки в дочірньому підприємстві; – виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах. 	

Джерело: [2]

наявне вже не буде задовольняти потреби користувачів, оскільки його потрібно буде оновлювати або взагалі прийдеться купувати нове, що є не досить економічно вигідним. Досконаліша форма Звіту про рух грошових коштів збереже підприємство від можливих помилок, а також вчасно надасть інформацію про ризик банкрутства.

В результаті проведеного дослідження варто запропонувати таке:

- удосконалити форму Звіту про рух грошових коштів;
- упорядкувати План рахунків бухгалтерського обліку;
- вибрати один метод заповнення Звіту про рух грошових коштів, а саме непрямий;

– звернути увагу на додаткові статті та їх значення в звіті, а також можливість створення додаткової форми;

– удосконалити існуючі методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [2].

Висновки і пропозиції. В статті розглянуто основні недоліки формування Звіту про рух грошових коштів та запропоновано шляхи покращення цього процесу, що удосконалив стандартну форму Звіту про рух грошових коштів та дасть змогу покращити аналіз грошових коштів підприємства, зробить більш ефективним управління ним. У зв'язку з цим можна стверджувати, що дане питання є актуальним і потребує подальшого дослідження як в бухгалтерському, так і в управлінському обліку.

Список літератури:

1. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства України від 30.11.1999 р. №291 // Офіційний вісник України від 14.01.2000. – 1999. – №52. – С. 78. – Стаття 2606.
2. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності: Наказ Міністерства фінансів України від 28.03.2013 р. № 433 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pro-u4ot.info/index.php?section=browse&CatID=92&ArtID=13614>.
3. НПСБО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73 // Офіційний вісник України. – 2013. – № 19. – С.665.
4. Атамас П.Й., Атамас О.П. Методичні проблеми складання Звіту про рух грошових коштів та шляхи їх вирішення / П.Й. Атамас, О.П. Атамас // Європейський вектор економічного розвитку: Збірник наукових праць. – 2013. – № 1 (14). – С. 3 – 11.
5. Корягін М.В., Височан О.С. Звіт про рух грошових коштів: вітчизняний та міжнародний підходи // Проблеми економіки та управління. – 2003. – № 484. – С.104–109.
6. Курило Г.М. Щодо пошуку стратегії конвергентності в обліку та фінансової звітності: концептуальний підхід / Г.М. Курило // Вісник Донецького університету економіки та права. – 2013. – № 1. – С. 95-100.
7. Теслюк В.М., Дегтяренко А.В. Складання звіту про рух грошових коштів / В.М. Теслюк, А.В. Дегтяренко // Вісник Сумського НАУ. Серія: Фінанси і кредит. – 2011. – № 1(30). – С.127-131.

Шубина С.В., Босых А.Ю.

Харьковский институт банковского дела
Университета банковского дела Национального банка Украины

ПРОБЛЕМАТИКА ЗАПОЛНЕНИЯ ОТЧЕТА О ДВИЖЕНИЕ ДЕНЕЖНЫХ СРЕДСТВ И ПУТИ ЕЕ РЕШЕНИЯ

Аннотация

В статье исследованы теоретико-методические подходы к сущности Отчета о движении денежных средств. Определены недостатки составления формы отчетности на базе использования нормативных документов и концепций ученых-экономистов по данному вопросу. Предложены пути улучшения процесса формирования Отчета о движении денежных средств.

Ключевые слова: денежные средства, Отчет о движении денежных средств, прямой метод, косвенный методы, дополнительные статьи.

Shubina S.V., Bosykh A.Y.

Kharkiv Institute of Banking of University of Banking of National Bank of Ukraine

THE PROBLEMS OF FILLING OUT THE CASH FLOW REPORT AND WAYS OF ITS SOLUTION

Summary

This article investigates the theoretical and methodological approaches of the nature of the statement of cash flows. Identified disadvantages of the compilation report form based on the use of regulations and concepts of economists in this topic. Offered the ways of improvement the process of forming of cash flow Statement.

Keywords: cash, statement of cash flows, direct method, indirect methods, additional articles.